

VERSLAG TRAININGEN VOOR DE LGBT-MOVEMENT IN ISRAËL, 2009-2012

Het begin. Zaterdagochtend 1 augustus 2009 stapte een gemaskerde man een club voor jonge homo's en lesbo's binnen en begon met een machinegeweer in het rond te schieten. Twee jongeren, Nir Katz van 25 en Liz Trobashi van 16 jaar oud stierven ter plekke. Anderen raakten gewond en sommigen werden voor het leven gehandicapt. De dader werd niet gepakt.

De schok binnen de LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual en Transgender) -community was enorm. Vooral omdat de aanval plaats vond in Tel Aviv, het Mekka van de seculiere, ashkenazische, progressieve elite van Israël, waar men het gevoel had openlijk als homo te kunnen leven en waar de jaarlijkse Gay Pride optocht in Tel Aviv door de overheid gesponsord werd, en bijgewoond door vertegenwoordigers van de regering en de Knesset.

Anders dan bijvoorbeeld in Jeruzalem, waar de bevolking overwegend orthodox religieus is, en zowel joodse als islamitische religieuze notabelen elkaar gevonden hebben in hun afkeer van homoseksualiteit. In Jeruzalem werden bij de jaarlijkse Pride mensen neergestoken door religieuze fanatici, en (wij waren erbij) de parade moet langs groepen mensen trekken die er staan met vijandige leuzen.

De moord in Tel Aviv was een wake up call voor de homobeweging, die beseftte dat ze erg versplinterd waren en niet tot samenwerking konden komen.

Met behulp van Pro Juventute zijn we een intensief traject gestart. De homobeweging bestond uit een brede waaier aan groepen en groepjes, ontzettend divers. Uiteindelijk deden er meer dan vijftien organisaties mee aan de trainingen.

Er zijn gesubsidieerde organisaties, met name in Tel Aviv, er zijn activisten overal in alle stadia van radicaliteit en er zijn kleine beginnende groepjes, met name in kleinere plaatsen dan Tel Aviv en Jeruzalem. En er zijn verschillende activiteiten: voor orthodoxe homo's, een groepje orthodoxe lesbische families, een organisatie van ouders van LGBT kinderen, een groep die voorlichting geeft op scholen en in het leger, en er zijn transgender mensen met hun eigen netwerk. De onderlinge verschillen zijn enorm, de verschillende opvattingen over wat er moet gebeuren ook.

Er zijn spanningen tussen de seculieren en de orthodoxen, tussen oude pioniers en de jonge radicalen. En hoewel na de moord de behoefte zeker erg groot was om meer eenheid te vormen om gezamenlijk op te kunnen treden en actie te kunnen voeren, was dat tot op heden nauwelijks mogelijk door alle onderlinge en soms heftig uitgevochten verschillen. Die verschillen leidden er bijvoorbeeld toe dat er niet één landelijke Gay Pride demonstratie was, maar wel vier verschillende.

Dit is wat de homobeweging angst aanjaagt: in het steeds verder verrechtende klimaat in Israël lijkt het steeds duidelijker dat de extremistische rechterkant - die het gemunt heeft op alles wat Arabisch, vredesactivist, links, of mensenrechtenactivist is - in een moeite ook de homo's als vijand heeft aangewezen.

Het initiatief voor een serie bijeenkomsten om te kijken of het mogelijk zou zijn om beter samen te werken en een overkoepelend netwerk op te zetten kwam van de organisatie: Jerusalem Open House. Haar directeur, Yonatan Gher, vroeg Jan Andreae & partners of ze bereid zouden zijn om een serie trainingen te geven.

TZUBA

In oktober 2009 vond in Tzuba de eerste retreat plaats. Er waren redelijk wat mensen gekomen, maar de scepsis of zo'n training hen zou helpen was nog groot en ook was het moeilijk om de aandacht bij elkaar te houden. Mensen kwamen te laat, liepen weer weg, hingen aan hun mobieltjes of vielen gewoon in slaap.

Dat veranderde toen we met de mensen een sobere herdenking hielden voor de vermoorde jongeren waarbij de moeder van Nir, Ayala Katz, foto's liet zien en de muziek speelde die Nir nog op zijn laptop had staan. Mensen hielden stil, hielden elkaar vast. Het werd duidelijk dat niemand de tijd had genomen om te rouwen en er geen plaats was gegeven voor hun eigen emoties, voor hun angst, voor hun onzekerheid over de toekomst in Israël, waar niet alleen het verrechtende klimaat aan bijdraagt, maar wat ook altijd opnieuw raakt aan joodse angst, en ook hun persoonlijke geschiedenis als homo of lesbo.

Dit werd voor ons en voor de deelnemers duidelijk: dat er gewerkt moest worden aan persoonlijk leiderschap en dat de deelnemers bereid moesten zijn om 'personal stuff' te onderzoeken.

Een van de redenen waarom wij als buitenstaanders werden uitgenodigd om dit proces te begeleiden, was dat de verhoudingen binnen de beweging gekenmerkt werden door onderlinge rivaliteit, veel oud zeer en gekissebis. De standaardreactie op onderlinge meningsverschillen was het voeren van een heftige en agressieve discussie die vooral voor meer splitsing zorgde. Het lijkt wel, zeiden wij als begeleiders, alsof er in Israël geen cultuur is van polderen en het verdragen van verschillen.

En na die momenten van verbondenheid in de rouw om de gestorven jongeren werd het ook duidelijk dat de leiders helden waren in het verdringen van wanhoop en onzekerheid, en daarmee ook in het aansturen op burn out en het ontwikkelen van cynisme. Daardoor zijn zij niet erg effectief in het aansturen van vrijwilligers en het motiveren van mensen.

Ondanks het gegeven dat nog niet iedereen de scepsis kwijt was, verklaarde iedereen zich bereid om een proces aan te gaan, met als doel om een ondersteunend netwerk te creëren. Zo spraken we concreet af dat we met uiteenlopende expertises uit Nederland zouden werken aan: samenwerkingsvraagstukken, mogelijke fusies tussen verschillende organisaties, het maken van een platform tussen 15 organisaties, strategie en beleid en leiderschap.

DE TRAININGEN

In de loop van de jaren erna werden nog vier trainingen georganiseerd, telkens in een andere plaats. We namen andere trainers mee, Peter van Rooijen, Sylvia Borren en Anja Meulenbelt. Tussentijds werkten we soms nog apart met organisaties die daar om vroegen, of coachten sleutelfiguren en communityleaders die daar om vroegen.

Het was niet eenvoudig. Steeds na de trainingen barstten alle onderlinge verschillen los, met veel oude pijn. Het leek in eerste instantie wel of onze interventies de zaak eerder verslechterde in plaats van verbeterde. Onbezoldigde activisten voelden zich niet gezien door de betaalde bobo's die hen op hun beurt verweten te veel macht te hebben. Onenigheid over de doelen: veel van de mannen die pioniers waren in de beweging strijden voor het homohuwelijk, maar een paar van de

radicale activisten vinden dat je helemaal niet voor zoiets burgerlijks als het homohuwelijk actie moet voeren. Veel ruimte om verschillende doelen te hebben en elkaar daarbij te ondersteunen was er niet.

De eerste drie trainingen waren er noodgedwongen vooral op gericht om ruimte te maken om van elkaar te verschillen en toch de gezamenlijke doelen te formuleren.

In een van de trainingen waar het zou gaan over visie, doelen strategie, ging het uiteindelijk vooral over de spanningen tussen diegenen die we de gevestigden en de pioniers zouden noemen, en de 'rebellen'. Inzet was het eerder genoemde homohuwelijk. De pioniers waren al vele jaren bezig met het ijveren voor erkend partnerschap voor homo's, terwijl de radikalinski's - zou je niet gewoon rebellen blijven noemen? - tegen elke vorm van huwelijk waren *en* niet mee wilden doen.

Er was meer oud zeer. Zo was een vrouw van een radicaal splintergroepje een keer nogal hardhandig van een podium van een homodemonstratie verwijderd omdat ze ongevraagd het woord wilde voeren.

We deden een paar oefeningen met ze, waarin ze gevraagd werden om zonder te oordelen elkaars verhalen aan te horen en daar waar ze dat goed achtten iemand excuses aan te bieden. Sorry zeggen in Israël? Een geheel nieuwe gedachte. Het werkte wel. Toch werd uiteindelijk besloten dat de meer gevestigden - die bereid waren om met politici te werken, subsidies aan te vragen en voor meer rechten te ijveren - door zouden gaan zonder de rebellen om een platform op te richten. De verschillen bleken te groot en bruggen niet tussen deze uitersten te bouwen. Nadat er aan de grootste conflicten was gewerkt ontstond er meer ruimte om werkelijk aan het werk te gaan rondom doelen, motivatie, conflicthantering, strategie. Tegelijk werd er nog steeds veel aandacht geschonken aan de issues van persoonlijk leiderschap - wat uit het verleden met veel onverwerkte oude pijn werkte belemmerend? Wie zelf moedeloosheid en scepsis uitstraalt zal niet makkelijk andere mensen motiveren om actief te worden. En een van de grote klachten van de pioniers was dat het moeilijk was om vrijwilligers te werven en vast te houden.

Zo moest de enige transgender vrouw werken aan haar gevoel van eenzaamheid en onder ogen zien dat ze zelf mede de reden was waarom ze niet meer medestanders kreeg. Moest de orthodoxe homo werken aan zijn wanhoop in zijn pogingen om homoseksualiteit geaccepteerd te

krijgen binnen orthodoxe kringen. Een lesbische moeder van drie kinderen aan haar teleurstelling en haar angst :sta ik straks alleen met mijn drie kinderen die ik moedig in het leven heb gezet? En daar onderdoor was er bij velen ook nog een diepgevoelde onzekerheid: het gaat niet goed met Israël.

Peter van Rooijen werkte met de groep aan commitment, visie en doelen. Sylvia Borren aan de verschillende strategieën, wanneer is het een kwestie van overhalen en overtuigen, wanneer van een win-win situatie en wanneer een kwestie van druk uitoefenen. En hoe je dat niet moet doen als je mensen niet tegen je wilt krijgen.

PLATFORM

Tijdens de vijfde retreat, in Haifa in september 2011, was het eindelijk tijd om spijkers met koppen te slaan. Er waren veel nieuwe mensen gekomen, ook van organisaties die voorheen niet wilden.

We kunnen niet eeuwig terugkomen om jullie te helpen met nieuwe conflicten die jullie ondertussen hebben ontwikkeld, zei Jan, het is nu er op of eronder. Willen jullie een platform vormen? Sylvia Borren bood een model aan, met veel flexibiliteit en weinig hiërarchie. Maar wel met duidelijke taken. En in plaats van een nieuwe eindeloze discussie stelde ze de vraag: wie wil zich committeren? Er werden uit de aanwezige groep vier mensen gekozen die 'de motor' zouden vormen, en die goede relaties hadden met de achterban. Zij tekenden voor een jaar. Een platform voor de LGBT-gemeenschappen, uitgaand van vertrouwen, verantwoordelijkheid en commitment.

Het platform komt iedere maand bij elkaar en wordt aangestuurd door een kleine kerngroep (de motor), activiteiten worden met elkaar besproken en afgestemd. De Knesset (het Israëlische Parlement) is op de hoogte gesteld van het platform en het samenwerkingsverband.

Vanuit het platform zijn drie organisaties (twee organisaties die gericht zijn op jongeren van 13 – 21 jaar en een organisatie van ouders van homoseksuele kinderen) een fusie aangegaan.

Vanuit deze fusie hebben ze een groot initiatief genomen om ondersteuning te gaan bieden aan homojongeren in de Arabisch/Palestijnse gemeenschap.

Het Nederlandse team dat het traject mogelijk heeft gemaakt bestaat uit:

JAN ANDREAE is change and development professional en motivational speaker. Hij is in Nederland een autoriteit op het gebied van het verbinden van persoonlijk en maatschappelijk leiderschap. Hij werkt nationaal en internationaal op het terrein van empowerment, leiderschap, veranderstrategieën en conflicthantering.

In zijn stijl van werken verstaat hij de kunst om de maatschappelijke actualiteit heel persoonlijk en dichtbij te maken en dat wat persoonlijk en dichtbij is in een grotere context te plaatsen.

Op zoek naar de essentie gebruikt hij humor, plezier en vlijmscherpe confrontaties als middel om mensen en het doel te bereiken.

ANJA MEULENBELT is publiciste en vredesactiviste. Via Stichting Admira, die oorlogsslachtoffers en slachtoffers van seksueel geweld ondersteund, werkte zij regelmatig in de Balkan en via Stichting Kifaia, die de gehandicapten in de Gazastrook ondersteunt, is zij sterk betrokken bij de Palestijnse zaak. Anja Meulenbelt schreef meer dan dertig boeken en vele artikelen, van De schaamte voorbij (1976) tot Oorlog als er vrede dreigt (2010).

SYLVIA BORREN is landelijk bestuurslid geweest van het COC, was actief betrokken bij the International Lesbian and Gay Association (ILGA), en medeoprichtster van the International Lesbian Information Service (ILIS). Ook is zij actief geweest in de wereldwijde vrouwenbeweging. Sylvia Borren is medeoprichter van het NSF (Nederlands Sociaal Forum) en initiatiefnemer en tot recentelijk voorzitter van de Nieuwe Dialoog (een overleg van vakbonden, en een scala van maatschappelijke organisaties in Nederland). Momenteel is Sylvia Borren directeur van Greenpeace Nederland en co-chair van de Worldconnectors.

PETER VAN ROOIJEN is directeur van International Civil Society Support (ICSS), daarvoor was hij directeur van het Aids Fonds en STOP AIDS NOW!, twee fondsenwervende en financieringsorganisaties direct betrokken bij de strijd tegen HIV/AIDS. Jarenlang heeft Peter in het bestuur van het Global Fund en momenteel is hij bestuurslid van the Health Insurance Fund; een vernieuwend verzekeringsfonds dat collectieve gezondheidszorg voor de lage inkomens in Afrika mogelijk maakt.

JAN ANDREAE EN PARTNERS

training • coaching • leiderschapsontwikkeling • veranderstrategieën

Pro Juventute heeft alle retreats en tussentijdse bezoeken mogelijk gemaakt. Het Nederlandse team heeft bijgedragen op basis van vrijwilligheid.

Een interview met een de leden van het platform vind u op www.leiderschap.nu